DETERMINOLOGIZAREA ŞI GRADUL DE SPECIALIZARE ÎN TEXTE APARŢINÂND TERMINOLOGIEI PEDAGOGICE

MAGDALENA BUZEA
Universitatea din Bucureşti

0. Obiective

Obiectivele prezentului articol sunt:

(a) să exemplifice modul în care termenul admite, în perspectiva sociolingvisticii, extinderi textuale şi contextuale care permit, spre deosebire de cazul când aparţine discursului strict specializat, o apropiere mai mare de cuvânt;

(b) să atragă atenţia asupra legăturii dintre terminologia externă şi semantică, lexicologie şi pragmatică, prin interesul acordat emiţătorului, destinatarului, canalului de comunicare şi condiţiilor de uzaj;

(c) să ilustreze felul în care textele diferă prin nivelurile de „ştiinţificitate" în funcţie de receptorii cărora le sunt destinate.

1. Socioterminologie: terminologie externă versus terminologie de specialitate

Societatea modernă îşi pune amprenta asupra relaţiei lexic comun – lexic specializat prin extinderea termenilor specializaţi spre limbajul comun, fenomenul fiind prezentat de lingvişti prin distincţiile *socioterminologie / terminologie externă* / *terminologia de strictă specialitate*[1]. Din perspectiva celei dintâi, termenul admite *extinderi textuale* şi *contextuale* care permit, spre deosebire de cazul când aparţine *discursului strict specializat*, o apropiere mai mare de cuvânt. Avem de-a face, pe de o parte, cu *imprecizia semantică* datorată *determinologizării* în grade diferite, iar pe de altă parte cu *ambiguităţi*, care determină *polisemia*.

În general, *terminologia externă* este strâns legată de *semantică, lexicologie* şi *pragmatică,* acordând interes aparte *emiţătorului, destinatarului, canalului de comunicare* şi *condiţiilor de uzaj* (Bidu-Vrănceanu 2010: 14–16).

2. Funcţia dominantă a unui mesaj

Dacă în *textul literar* vom stabili ca predominantă *funcţia poetică*, în *textul ştiinţific*, *structura verbală* este determinată de funcţiile *cognitivă* şi *metalingvistică* (v. cunoscuta schemă a lui Roman Jakobson[2]).

[1] Vezi, în acest sens, spre exemplu, lucrările fie aparţinând, fie sub coordonarea lui Bidu-Vrănceanu (2007, 2010, 2012) sau lucrarea lui Toma (2006).

[2] *Apud* Dominte (2003: 55-62).

BDD-V1161 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

În cazul terminologiilor ştiinţifice, deci şi a *terminologiei pedagogice,* este interesant raportul dintre *competenţă* şi *performanţă*. Prima reprezintă cunoaşterea unui număr limitat de simboluri şi de reguli de combinare, abilitatea de a folosi o limbă, în timp ce ultima se referă la actele concrete de producere a enunţurilor (Ionescu 2011: 160; Stati 2003: 136). Faptul că termenii pedagogici apar în contexte uzuale (presă, materiale destinate elevilor, părinţilor, pe site-uri ale Ministerului Educaţiei Naţionale etc.) şi, totodată, diverse, nu înseamnă şi cunoaşterea semnificaţiei tuturor termenilor de către cei cărora le sunt adresate. Este consecinţa unei eterogenităţi evidente a publicului ţintă, dar şi a faptului că în *stilul ştiinţific* se foloseşte *funcţia referenţială*, textul transpunând extralingvisticul în lingvistic, denominativ. Ca urmare, în textele ştiinţifice se remarcă prezenţa semnificativă a neologismelor şi a „stratului lexical intelectual", iar zona expresivităţii individuale se apropie de zero (Irimia 1999: 163). În consecinţă, *decodarea* se apropie într-o măsură variabilă de *realitatea ştiinţifică*, în funcţie de *receptorul* care intră în contact cu textul.

3. Terminologia pedagogică. Nivelurile de „ştiinţificitate" (gradele de specializare)

În funcţie de receptorii cărora le sunt destinate, textele diferă semnificativ prin nivelurile de „ştiinţificitate" (gradele de specializare). În cazul terminologiei pedagogice vom distinge: a) texte strict specializate (tratate academice, cursuri universitare, reviste de specialitate, materiale difuzate, site-uri ale Ministerului Educaţiei Naţionale); b) texte cu nivel mediu de specializare (manuale şcolare pentru liceele pedagogice) şi c) texte nespecializate (de popularizare). Desigur, modalităţile de a ajunge la receptor sunt diferite în fiecare caz, contextul având un rol decisiv în acest proces.

Studiul de faţă va analiza *determinologizarea* sensului specializat prin *transferul termenului în texte* şi *contexte* de largă circulaţie şi apariţia, alături de dimensiunea denotativă, a uneia conotative, generatoare de polisemie. Este un fenomen prin care termenul iese dintr-un sistem terminologic pentru a intra în lexicul obişnuit (Nistor 2000: 160).

Vom stabili raportul dintre *terminologizare* şi *lexicalizare* faţă de „nodul dur" al sensului specializat, punând în relaţie situaţiile concrete în care termenii sunt actualizaţi în texte cu dicţionarele generale, accesibile vorbitorilor obişnuiţi. Pentru aceasta am utilizat *analiza sintagmatică*, cu ajutorul căreia se delimitează contextele în cadrul textelor cu care am exemplificat.

Exemplele vizează toate cele trei niveluri specificate anterior şi sunt extrase din reviste de specialitate *(Revista de pedagogie*, *Tribuna învăţământului*), de pe site-uri sau bloguri individuale ale unităţilor de învăţământ, ori ale Ministerului Educaţiei Naţionale (http://portal.edu.ro.), din publicaţii de interes larg (adevarul.ro/news/; www.gandul.info/), dar şi din studii şi cercetări adresate cadrelor didactice.

Perspectiva este aceea a pragmastilisticii, pentru a analiza atât efectele pragmatice (claritate, eficienţă, respectarea regulilor politeţii etc.), cât şi cele stilistice (eleganţă, formalitate ş.a.), precum şi interdependenţele dintre ele.

3.1. *Textele şi gradul de specializare în reviste de specialitate*

Din *Revista de pedagogie*, nr. 1, din 2012, am ales spre analiză un articol al lui Constantin Cucoş, „Evoluţii ale expresivităţii artistice în era digitală şi noi argumente pentru o educaţie estetică". Expunerea debutează cu prezentarea cuvintelor-cheie: „EDUCAŢIE ESTETICĂ, ARTĂ DIGITALĂ, CYBERCULTURĂ". Stilul clar, corect, sobru, *ştiinţific* se

BDD-V1161 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

îmbină cu elemente ce aparţin mai degrabă *registrului colocvial* (*trezie*) sau *altor domenii* (PROSPECTARE – geologie, economie)[1].

(1) *Formarea estetică prilejuieşte elevilor o experienţă pentru un anumit gen de iluminare şi trezie, de construire a unui sens legat de existenţa sa, de prospectare a unei deveniri cu adevărat autentice* (Cucoş 2012: 7).

De remarcat şi substantivul polisemantic *iluminare*, care nu poate fi regăsit cu sensul figurat de „achiziţie spirituală" în MDN (2007), unde se precizează „s. f. 1. acţiunea de a (se) ilumina. 2. (fiz.) mărime fotometrică egală cu densitatea fluxului luminos care cade pe suprafaţa unui corp. (< ilumina)", sau în DEX (1998), care adăugă: „refl. fig. (Despre faţă, ochi etc. sau despre oameni) A străluci de bucurie, de mulţumire etc.; a se bucura, a se înveseli". Doar DEXI adaugă sensurile figurate „**3**. Revelaţie" şi „**4.** Trezie a spiritului, a atenţiei etc."

De asemenea, pentru comentariile explicative, care apar în paranteză, Constantin Cucoş utilizează locuţiunea verbală, cu sens învechit, *a da seama de* în locul, spre exemplu, al unui neologism precum *a evidenţia*:

(2) *Educaţia estetică trebuie să aibă ca referenţial atât arta clasică, statuată de tradiţia culturală purtătoare de semne şi simboluri venite din profunzimea timpului, dar şi din experienţele şi expresiile artistice actuale, inedite, spectaculoase, poate perisabile (pentru că dau seama de căutările, frământările, speranţele omului contemporan)* (Cucoş 2012: 8).

Interesantă devine şi locuţiunea substantivală *drept de cetate*, preferată substantivului *întâietate*:

(3) *În perspectiva postmodernă, graniţele dintre cult şi popular se relativizează; la fel, între arta statuată şi experiment, între elevat şi vulgar. Vor avea drept de cetate şi arta mediatică, videoclipul, structurile grafice şi imagistice ale internetului, expresiile artistice ale marginalilor, ale excluşilor (muzica rap, graffiti) etc.* (Cucoş 2012: 8).

Întrebuinţarea unor termeni specifici psihologiei (PREZENTIFICĂM)[2], a locuţiunilor, precum cele adverbiale de mod (*după bunul plac, după pofta inimii*), concomitent cu termeni transferaţi din domeniul IT (CYBERSPAŢIU) sunt elemente ce configurează exprimarea proprie autorului, în limitele impuse de stilul ştiinţific.

(4) *Dacă e să ne raportăm la disponibilizarea artelor, constatăm tendinţe de virtualizare a prezenţei lor, de transferare prin intermediul cyberspaţiului. Muzeul devine virtual, nu*

[1] Vezi în DEXI (2007), PROSPECTÁ „*vb*. I *tr*. **1**. (geol.; compl. indică terenuri) A cerceta pentru a descoperi depozite naturale de minerale sau de metale preţioase. Fig. *Filozofia prospectează, creează, inventează* (PER.). **2**. (econ.; compl. indică piaţa comercială) A cerceta în vederea încheierii de contracte", spre deosebire de MDN (2007), unde nu există mărcile diastratice ori sensul figurat, prezent în fragmentul din articolul citat.

[2] Forma verbală nu apare în dicţionarele generale; doar DEXI menţionează substantivul corespunzător: „**prezentificare** s.f. (psih.) Caracteristică a timpului trecut, văzut ca prezent şi integrat ca atare în memorie. după fr. *présentification*".

BDD-V1161 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

ne mai ducem noi la el, ci vine el la noi, îl „prezentificăm" pe propriul monitor al calculatorului. Dispunem de operele de artă după bunul plac, ne „mişcăm" în sala de expoziție după cum dorim, insistăm asupra unui tablou sau detaliu al acestuia după pofta inimii (Cucoş 2012: 8).

Unii termeni din domeniul IT, preluați şi în terminologia pedagogică, au dezvoltat paradigme derivaționale, precum DIGITAL:

(5) a. *Anumite genuri sau dimensiuni ale creației artistice se sprijină pe tehnologiile informaționale, după cum o parte din arta clasică se* ***digitalizează****, în sensul că acestea suportă o „împachetare" şi o „transpoziție"* ***digitalizată****, ceea ce îi conferă o mai mare forță de disponibilizare, de transfer şi de impact asupra publicului.* (Cucoş 2012: 8)

b. ***Digitalizarea*** *artei se manifestă atât la nivelul unor produse delimitate, cât şi la întreaga construcție a unei pagini web sau a unui portal* (Cucoş 2012: 10).

Există, în explicații, tendința folosirii unor cuvinte cu sens figurat, marcate grafic prin prezența ghilimelelor („mişcăm", „împachetare", „transpoziție"), dar şi a unor termeni mai puțin întrebuințați din domeniul informaticii, precum ORDINATOR, în locul lui COMPUTER / CALCULATOR, căruia nu-i putem atribui însă un rol explicativ şi de înlesnire a înțelegerii în context[1], ci doar preferențial, legat strict de idiostil:

(6) *Opera de artă ivită prin ordinator va da un alt sens temporalității şi felului cum este instrumentată de autor* (Cucoş 2012: 9).

3.2. *Textele şi gradul de specializare în „Tribuna învățământului"*

Tribuna învățământului este „revistă națională de ştiință, educație şi cultură", ce se adresează în principal cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, pe care le şi invită să publice. Deşi este o publicație de specialitate, articolele sunt diferite în funcție de scop: promovarea terminologiei de specialitate, exemple şi modele de bune practici didactice, popularizarea legislației (pagina „forum juridic"), dar şi expunerea ideilor şi opiniilor celor care lucrează în educație. Desigur, acestea din urmă au un nivel mai ridicat de subiectivism, iar idiostilul se manifestă prin folosirea unor figuri de stil, predominante fiind metaforele, epitetele, interogațiile şi exclamațiile retorice:

(7) *Normal, corect şi eficient. Capitolul Implicații bugetare conține o singură propoziție: „Implicațiile bugetare sunt conform bugetului aprobat pentru Ministerul Educației Naționale"! Şcolile vor organiza activități extracurriculare: dezbateri, întâlniri cu magistrați şi polițişti. [...] Va fi numit un consilier pe probleme de etică. În aceeaşi fişă a postului suprasaturată, în aceeaşi birocrație exagerată. Fără bani! Dar nu trebuie să uităm că vorbim despre un proiect. După cum ştim că decurg lucrurile, trebuie să fim optimişti. Strategia va fi implementată cu un suport financiar adecvat. Cadrele didactice vor beneficia – şi ele – de protecție în fața corupătorilor. Sau nu?* (Ardeleanu 2013: 4).

[1] Aşa cum se întâmplă când se foloseşte, spre exemplu, în locul unui substantiv mai rar un sinonim al său mai cunoscut.

BDD-V1161 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

Tonul ironic şi sentimentul de revoltă sunt evidente pornind de la titlu („Corupție în Educație!") şi continuând cu enunțurile exclamative sau interogativ-retorice aflate între cele enunțiative şi cu valoare de aparent adevăr. Semnele de punctuație au rolul de a sublinia ideile, conferind expresivitate şi potențând sentimentele (*Implicațiile bugetare sunt conform bugetului aprobat pentru Ministerul Educației Naționale!*; *Fără bani!*; *şi ele* în intercalare). Ironia este construită cu ajutorul mai multor mijloace: *intonație* (*Fără bani*!), folosirea *enumerației* (*Normal, corect şi eficient*), *repetiției* (*aceeaşi fişă [...], în aceeaşi [...]; trebuie [...], trebuie [...]*), a unor *adjective cu sens figurat* (*optimişti*; *adecvat*) sau a unor *epitete cu sens de superlativ* (*suprasaturată*). Întrebarea retorică din final subliniază antiteza dintre realitate şi „proiect", dar şi faptul că Ioan Ardeleanu empatizează cu cei cărora le este adresat articolul.

3.3. ***Gradul de specializare în texte apărute pe site-ul Ministerului Educației Naționale***

De pe site-ul Ministerului Educației Naționale[1], am ales un comunicat privind testarea PISA 2012, care apare la secțiunea *Noutăți şi evenimente, Comunicate de presă*, în data de 4 decembrie 2013[2]. Acesta se adresează publicului larg şi are un titlu care evidențiază ideea-ancoră, prin cuvintele-cheie TESTAREA PISA şi CREŞTERE: „Rezultatele României la testarea PISA 2012, în uşoară creştere".

Prin faptul că oferă încă de la început suficiente informații privind tematica în discuție, titlul riscă să diminueze interesul potențialilor cititori şi să determine, în majoritatea cazurilor, citirea pe diagonală. Comunicatul abordează direct ideea clasamentului țării noastre[3]: „România s-a plasat pe locul 45 în rândul celor 65 de țări participante la testările Pisa (țări OECD şi partenere)", oferind apoi o statistică a clasamentului pe țări şi a punctajelor obținute de România comparativ în 2006, 2009 şi 2012, respectiv pe materii. Sunt specificate ***procedura de selecție*:**

(8) *Şcolile au fost selectate de către Consorțiul PISA, conform procedurilor de eşantionare internaționale, iar elevii au fost selectați aleatoriu, cu ajutorul unui program informatic dedicat, astfel încât să alcătuiască, conform cerințelor acestui studiu comparativ internațional, un eşantion național reprezentativ pentru rețeaua noastră şcolară, numărul de țări participante* (*La nivel internațional, la PISA 2012 au participat 65 de țări OECD şi țări partenere*) şi *etapele* (*Implementarea proiectului a implicat două etape obligatorii - pre-testarea, desfăşurată în martie 2011, şi testarea propriu-zisă, alcătuind împreună un ciclu de testare*)[4]

domeniul principal şi ***domeniile secundare ale evaluării*** pentru 2012, precum şi ***modul de administrare a instrumentelor de evaluare***. Este prezentat ***scorul mediu pe obiecte*** şi sunt enumerate ***țările*** față de care s-au obținut rezultate mai bune, respectiv mai slabe.

Pentru publicul neavizat lipsesc date privind testul în sine şi ce presupune, de fapt, acesta. Totuşi, chiar şi pentru un astfel de cititor, limbajul folosit este *inteligibil* şi total *nereprezentant pentru zona expresivității individuale*, iar în privința *neologismelor*, se remarcă ponderea destul de mare a acestora:

[1] http://portal.edu.ro.
[2] http://portal.edu.ro/index.php/articles/16393
[3] Fără a porni de la date minime, necesare celor care nu au cunoştințe privitoare la acest tip de testare.
[4] Toate sublinierile din exemple ne aparțin.

BDD-V1161 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

(9) *[a] procedurilor de eşantionare internaţionale, iar elevii au fost selectaţi aleatoriu, cu ajutorul unui program informatic dedicat, astfel încât să alcătuiască, conform cerinţelor acestui studiu comparativ internaţional, un eşantion naţional reprezentativ pentru reţeaua noastră şcolară.*

De asemenea, se observă *prezența compuselor prin abreviere*: OECD (Organizația pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică), PISA (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), care determină înțelegerea incompletă sau necesitatea căutării de informații suplimentare de către un cititor nespecialist în domeniu[1].

3.4. ***Gradul de specializare în studiile de specialitate***

Studiile de specialitate oferă exemple de *terminologizare*. Prin acest fenomen, un cuvânt sau o expresie din limbajul general sunt transformate în termen ce desemnează un concept într-un limbaj specializat. Termenul este concis şi uşor de reținut, ceea ce-i măreşte şansele de difuzare. Dezavantajul este însă că, produs prin extensiunea unui sens inițial, de cele mai multe ori printr-o metaforă, poate fi perceput ca destul de ambiguu datorită polisemiei.

3.4.1. *Metafora terminologică* din exemplul următor porneşte de la sensul cuvântului *situație – „totalitatea împrejurărilor care determină la un moment dat condițiile existenței unei ființe, a unei colectivități, a unei activități*" (DEX: 1998) –, care a fost transferat în limbajul pedagogic. Astfel, SITUAȚIA EDUCATIVĂ / DE INSTRUIRE-ÎNVĂȚARE este:

(10) *o altă orientare în realizarea actului didactic* (Ezechil, Radu 2006: 12);
(11) *o entitate pedagogică, o sinteză ce integrează într-o unitate complexă şi inedită toate aspectele de ordin psihologic, social şi pedagogic implicate în atingerea scopurilor pe care le urmăreşte activitatea respectivă* (Ezechil, Radu 2006: 13);
(12) *o realitate creată de realizatorul actului didactic şi nu un clişeu dat, preconceput [...] care are o fundamentare teoretică, deci realizat pe temeiuri ştiinţifice*" (Ezechil, Radu 2006: 13);
(13) *termenul provine din latinescul „situs" (situat, plasat) semnificând plasarea elevului într-o anumită reţea de relaţii cu profesorul, cu colegii (grup sau individual), precum şi cu alţi factori (de conţinut, procesuali) pe care îi implică activitatea de instruire-învăţare* (Ezechil, Radu 2006: 12).

Observăm manifestarea funcțiilor cognitivă şi metalingvistică prin explicarea termenilor pentru ca aceştia să fie cunoscuți şi sensul lor să fie înțeles, precum şi a funcției referențiale, pentru că textul transpune extralingvisticul în lingvistic, denominativ. În acest tip de texte explicative, destinate pregătirii cadrelor didactice, zona expresivității individuale se apropie de zero, definițiile sunt precise, concise, conțin termeni de specialitate şi numeroase neologisme. Prezența metalingvisticului se manifestă şi prin folosirea, alături de explicații, a definițiilor alternative sau a sinonimelor, exprimate, de cele mai multe ori, prin sintagme. Acestea au rol explicativ şi realizează în acelaşi timp legătura dintre termenii ce aparțin pedagogiei tradiționale şi celei moderne, specifică postmodernismului. Astfel, se

[1] Spre exemplu, pentru a descoperi semnificația abrevierii, a fost necesar să tastăm „teste PISA", apoi să accesăm http://administraresite.edu.ro/index.php/articles/c882, urmând întrebări frecvente, adică http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/pisafaq.htm: *What does the term "PISA" mean?* Răspunsul descoperit a fost „PISA is an acronym taken from the «Programme for International Student Assessment»".

BDD-V1161 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

restructurează informațiile precedente, se adaugă noi termeni, iar cei tradiționali pot obține noi valențe.

De exemplu, pentru „determinarea obiectivelor" se foloseşte „teoria obiectivelor", pentru „elaborarea conținuturilor" – „teoria conținuturilor", pentru „stabilirea metodologiei" – „teoria strategiilor şi metodelor de instruire / învățare", pentru „realizarea acțiunilor evaluative" – „teoria evaluării", pentru „managementul activității" – „teoria lecției" ş.a. (Ezechil, Radu 2006: 8, 9).

Pentru termenii noi, în lucrările de specialitate se precizează *geneza* şi *utilizarea* acestora, explicațiile făcând referire la cunoştințele anterioare, ca în exemplul:

(14) *TRANSPOZIȚIA DIDACTICĂ „termenul a fost definit în didactica matematicii, de către Y. Chevallard (1985, 1991) ca desemnând o remaniere a cunoştințelor ştiințifice, pentru a le transforma în obiecte de învățământ, o trecere de la „cunoaşterea specializată" la „cunoaştere care să fie predată" şi la „cunoaştere care este predată", demersul care vizează diferitele tipuri de transformări pe care le suferă conținuturile proprii unei ştiințe, pentru a deveni cunoştințe elaborate didactic. Ulterior, noțiunea a fost generalizată la alte câmpuri ale didacticii ştiințelor, în special ale ştiințelor exacte"* (Bocoş 2008: 144).

Explicațiile trebuie să facă trimitere şi către informații sau termeni utilizați în trecut, astfel încât trecerea către postmodernism să includă firesc terminologia clasică. În exemplul citat, Mușata Bocoş face distincția dintre ştiințele socio-umane şi cele exacte, asociindu-le, prin opoziție, adjectivele *transferabile* şi *transpozabile*, respectiv doar pe cel de-al doilea dintre acestea:

(15) *Dacă în cazul ştiințelor socio-umane conținuturile ştiințifice sunt şi transferabile şi transpozabile, în cazul celor exacte sunt doar transpozabile.* (Bucoş 2008: 144).

3.4.2. *Împrumutul interdisciplinar* este o modalitate de creație neologică prin care un termen dintr-un anumit domeniu este atribuit, prin neologie, unui nou concept într-un alt domeniu. Procedeul este explicit, ca în cazul:

(16) *TEHNOLOGIA DIDACTICĂ este una dintre „delimitările" privind „modurile de abordare a procesului didactic*" (Ezechil, Radu 2006: 9);

(17) *[Conceptul] a pătruns în limbajul pedagogic provenind din tehnologie, vizând organizarea rațională, riguroasă a procesului de învățământ, după principii proprii tehnologiei, pentru a-i conferi o mai mare eficiență. Nu este un simplu transfer terminologic. [...] A adus cu sine şi o nouă perspectivă, un nou mod de abordare a predării / învățării* (Ezechil, Radu 2006: 11);

(18) *Inițial, conceptul a fost utilizat într-un sens restrâns, de introducere pe scară largă în activitatea de instruire a mijloacelor tehnice, în vederea creşterii eficacității procesului didactic. Treptat, el a ajuns să constituie o nouă concepție privind organizarea şi desfăşurarea actului didactic, potrivit principiilor tehnologiei, punându-se accentul pe programarea proceselor de predare-învățare*
(Ezechil, Radu 2006: 11–12).

Un exemplu asemănător este cel al termenului MANAGEMENT, care prin extinderea sensului „activitatea sau arta de a conduce", a devenit frecvent şi în terminologia pedagogică

BDD-V1161 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

în sintagme precum: *managementul activității, ~ calității, ~ timpului, ~ clasei, ~ situațiilor de criză* ş.a.

3.5. *Gradul de specializare în manualele pentru licee pedagogice*

Manualele pentru licee pedagogice abordează, în general, termenii în sens larg, având în vedere practica şcolară şi perspectiva nouă a paradigmei „a învăța să înveți", ceea ce presupune deplasarea accentului de la însuşirea de cunoştințe către deprinderea tehnicilor de învățare. Definițiile diferă în funcție de autor şi de actualitatea manualului. De exemplu, termenul METODĂ este explicat clar, nelipsind etimologia. Există însă o încărcătură emoțională, datorită valorii punctelor de suspensie, care îndeamnă la meditație şi continuarea ideii. Întreruperea comunicării, urmată de prezența substantivului cu valoare etică – „adevărului"– au drept rezultat un moment de surpriză. Refolosirea acestuia la forma de plural contrabalansează într-o anumită măsură confuzia, dar nu o anulează, pentru că explicația se finalizează cu „etc.":

(19) *METÓDĂ provine din grecescul „methodos" (**odos** - cale, drum; **metha** – spre, către), ceea ce înseamnă cale de urmat în vederea atingerii unui scop sau unui mod de urmărire, de căutare, de cercetare şi de aflare... a adevărului. În practica şcolară, metoda se defineşte drept o cale de urmat în vederea atingerii unor obiective instructiv-educative dinainte stabilite, ca cele de transmitere şi însuşirea unor cunoştințe, de formare a unor priceperi şi deprinderi etc. Sau mai nou, metoda desemnează o cale pe care învățătorul o urmează pentru a ajuta elevii să găsească ei înşişi o cale proprie de parcurs în vederea aflării (redescoperirii) unor noi adevăruri, consemnate în noi cunoştințe, în forme comportamentale etc.*

(Cerghit, Radu, Popescu, Vlăsceanu 1997: 77).

3.6. *Gradul de specializare în textele de popularizare – ziarul Gândul*

Textele de popularizare, precum cele din ziarul *Gândul*, au caracteristici ale stilului publicistic: limbaj accesibil, variat, sunt prezente figurile de stil şi comentariile autorului articolului, sunt citate afirmațiile autorităților formale. În acest tip de texte, termenii de specialitate riscă să nu fie suficient înțeleşi, apariția în contexte variate neexcluzând distincția dintre competență şi performanță, dintre a înțelege mai mult sau mai puțin semnificația unor termeni şi a-i folosi în acte concrete de producere a enunțurilor. De exemplu, numai o parte dintre cititori vor cunoaşte sensul termenilor CURRICULA sau COMPETENȚĂ, ori vor sesiza repetițiile sau cacofonia din interviul redat:

(20) *Inspectorul şcolar Conona Petrescu punctează modul de abordare total diferit al sistemului de educație finlandez. „Ei merg foarte mult pe activități participative. Esențialul [...] este formarea inițială a cadrelor didactice. Sunt extraordinar de bine pregătiți, ancorați în realitate, iar curricula este foarte bine ancorată în cerințele societății. [...] Curricula românească este total diferită. Toată lumea trebuie să ajungă la un nivel acolo. Excelențele sunt şi ele prezente acolo, dar la o altă manieră. Într-adevăr acolo esența este pe competență nu numai la partea de teorie. Ei sunt puşi în situații practice, astfel că copiii lor vin cu drag la şcoală", mai spune inspectorul.* (G 2013)

BDD-V1161 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

4. Concluzii

Concluzionând, textele aparținând terminologiei pedagogice sunt bine reprezentate pentru toate gradele de specializare, iar determinologizarea este un fenomen care se manifestă mai frecvent decât în alte domenii. Condițiile sociolingvistice permit extinderi textuale şi contextuale în cazul termenilor, aşadar o apropiere mai mare de cuvânt. Un interes mai mare este acordat destinatarului, canalului de comunicare şi condițiilor de uzaj, de aceea textele diferă prin nivelurile de „științificitate" în funcție de receptorii cărora le sunt adresate.

SURSE

Ardeleanu, Ioan, „Corupție în Educație!", *Tribuna învățământului,* nr. 1221, 11-17 noiembrie 2013, p. 4.

Bocoş, Muşata, 2008, *Didactica disciplinelor pedagogice*: *un cadru constructivist*, Piteşti, Editura Paralela 45.

Cerghit, Ioan, Ion T. Radu, Elena Popescu, Lazăr Vlăsceanu, 1997, *Didactica, manual pentru clasa a X-a, şcoli normale*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică R.A.

Cucoş, Constantin, 2012, „Evoluții ale expresivității artistice în era digitală şi noi argumente pentru o educație estetică", *Revista de pedagogie*, LX, nr. 1, p.7–10.

Ezechil, Liliana, Ion T. Radu, 2006, *Didactica. Teoria instruirii*, Editura Paralela 45, Piteşti.

Stoica, Mihaela, „250 de cadre didactice din Bucureşti şi 30 de studenți se perfecționează după metoda finlandeză", 14.07.2013, 18:26 (http://www.gandul.info/stiri/250-de-cadre-didactice-din-bucuresti-si-30-de-studenti-se-perfectioneaza-dupa-metoda-finlandeza-11121727).

DEX = Coteanu, Ion; Luiza Seche, Mircea Seche, 1998, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

DEXI = Dima, Eugenia (coord.), 2007, *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*, Chişinău, Editura Arc & Gunivas.

G = ziar al companiei Media Pro, care poate fi accesat pe site-ul www.gandul.info.

MDN = Marcu, Florin, 2007, *Marele dicționar de neologisme*, ediția a IX-a revizuită, Bucureşti, Editura Saeculum Vizual.

BIBLIOGRAFIE

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mişcare de la dicționare la texte,* Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2010, *Terminologie şi terminologii*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.

Ionescu, Emil, 2011, *Manual de lingvistică generală,* ediția a IV-a, Bucureşti, Editura All.

Irimia, Dumitru, 1999, *Introducere în stilistică,* Iaşi, Editura Polirom.

Dominte, Constantin, 2003, *Introducere în teoria lingvistică: antologie pentru seminarul de teorie a limbii*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.

Nistor, Mihai 2000, *Terminologie lingvistică,* Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.

Stati, Sorin, 2003, „Semantica", în Dominte 2003: 170–194.

BDD-V1161 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)

THE VARYING USE OF TERMINOLOGY AND DEGREE OF SPECIALIZATION IN PEDAGOGICAL TERMINOLOGY TEXTS

(*Abstract*)

Socioterminology is concerned with the transmitter, the receiver, the communication channel and the usage conditions. From this perspective, a term permits textual and contextual extensions that allow greater closeness to a word, as opposed to when it belongs to a strictly specialized discourse.

This study illustrates how various texts differ in their levels of ,,scientificity" depending on the receptors for whom they are intended. It provides examples which analyze the varying use of a term from its specialized meaning through transfer to widely-accessible texts and contexts, leading to connotations that generate polysemy.

For pedagogical terminology, we distinguish: a) highly specialized texts (academic treaties, university-level courses, specialized journals, broadcast materials, websites of the Ministry of National Education); b) average-level specialization texts (textbooks for secondary schools teaching); c) non-specialized texts (used for popularization).

Of course, the ways to reach the receiver are different in each case, the context playing a decisive role in this process. Our examples cover all three levels specified above and are taken from journals ("Review of Pedagogy", "Education Tribune"); sites / blogs belonging to individuals, schools, or to The National Education Ministry (http://portal.edu.ro.); general-interest publications (adevarul.ro/news, www.gandul.info, www.ziare.com); and studies and research meant for teachers.

Our perspective is that of pragma-stylistics in order to analyze both pragmatic effects (what is done, and if it is done politely and clearly, efficiently, etc.) and stylistic effects (elegance, formality, aesthetics, etc.), as well as the interdependencies between them.

In conclusion, texts belonging to pedagogical terminology are well represented in all degrees of specialization and the varying use of terminology is a phenomenon that occurs more frequently than in other areas, due to socio-linguistic circumstances.

BDD-V1161 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:54 UTC)